

SÛLÂSİLERDE MAZİ-MUZÂRİ

Arapçada fiiller zamanı bakımından mazi, muzâri ve emir olmak üzere üç bölüme ayrılır. Geçmiş zamanı gösteren mazi kipi, Arapça fiillerin ilk hali/temel formudur. Muzâri ve emir kipleri ise harf eklemek veya eksiltmek suretiyle mazi kipin gelişmiş formlarını oluştururlar. Zamanlar konusunda diller arasında farklılık görülebilir; örneğin İngilizcede mazi/geçmiş zaman formu aynı zamanda emir kipini de temsil etmektedir. Türkçemizde ise fiil kökü ile emir kipi aynıdır.

Mazi kipi, genel olarak, bir eylemin konuşulma anından az veya çok önce yapıldığına işaret etmekle birlikte, cümle içindeki bağlamına göre dua veya gelecek zaman anlamlarını da içerebilir. Örnekler:

Geçmiş zaman anlamı: “Öğretmen sınıfa girdi.” (دَخَلَ الْمَدْرَسُ الصَّفَّ)

Dua anlamı: “Allah senden razı olsun.” (رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ)

Gelecek zaman anlamı: “Allah’ın yardımı/zaferi geldiği zaman...” (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ...)

Sülâsî mücerret fiilin mâzî çekimi			
جمْع / Cemi Çoğul	المثنى / Müsennâ İkil	المفرد / Müfred Tekil	(الأشخاص / Şahıslar)
هُمْ كَتَبُوا	هُمَا كَتَبَا	هُوَ كَتَبَ	Gâib / الغائب III. Şahıs Eril
هُنَّ كَتَبْنَ	هُمَا كَتَبَتَا	هِيَ كَتَبَتْ	Gâibe / الغائبة III. Şahıs Dişil
أَنْتُمْ كَتَبْتُمْ	أَنْتُمَا كَتَبْتُمَا	أَنْتَ كَتَبْتَ	المخاطب Muhâtab II. Şahıs Eril
أَنْتُنَّ كَتَبْتُنَّ	أَنْتُمَا كَتَبْتُمَا	أَنْتِ كَتَبْتِ	المخاطبة Muhâtaba II. Şahıs Dişil
نَحْنُ كَتَبْنَا		أَنَا كَتَبْتُ	المتكلم Mütakellim I. Şahıs Eril/Dişil

Muzâri fiil, mazinin başına (تَأْتِيْ or نَأْتِيْ) sözcükleri ile formülleştirilen ve muzâraat harfleri olarak isimlendirilen (ي-ت-أ-ن) harflerinin eklenmesi ile elde edilir.

Muzari fiilin I. , II. ve III. şahıslara göre toplam 14 çekimi olmasına rağmen sadece bu 4 harfin eklenmesi, muzâri fiilin tanınmasını kolaylaştıran bir husustur. Bundan dolayı

bazı illetli fiiller hariç, muzâri formundaki bir fiilden bu harfler atıldığında fiilin kök halini temsil eden mazi kipine ulaşmak çok kolay olmaktadır: Örneğin; (المع-يلمع), (أسمع-سمع), (شكر-تشكر), (سعى-نسى), (سمع-سمع) gibi.

Sülâsî mücerret fiilin muzâri çekimi			
Cemi/Çoğul (الجمع)	Müsennâ/İkil (المثنى)	Müfred/Tekil (المفرد)	Şahıslar (الأشخاص)
هُمْ يَكْتُبُونَ	هُمَا يَكْتُبَانِ	هُوَ يَكْتُبُ	Gâib/III. Şahıs-Eril (الغائب)
هِنَّ يَكْتُبْنَ	هُمَا تَكْتُبَانِ	هِيَ تَكْتُبُ	Gâibe/III. Şahıs-Dişil (الغائبة)
أَنْتُمْ تَكْتُبُونَ	أَنْتُمَا تَكْتُبَانِ	أَنْتَ تَكْتُبُ	Muhâtab/II. Şahıs-Eril (المخاطب)
أَنْتِنَّ تَكْتُبْنَ	أَنْتُمَا تَكْتُبَانِ	أَنْتِ تَكْتُبِينَ	Muhâtaba/II. Şahıs-Dişil (المخاطبة)
نَحْنُ نَكْتُبُ		أَنَا أَكْتُبُ	Mütekelim/I. Şahıs-Eril/Dişil (المتكلم)

Muzâri fiil genellikle şimdiki zaman anlamını yansıtmakla birlikte, geniş zaman ve gelecek zaman da bildirir. Hatta başına gelen edatlar sayesinde geçmiş zaman anlamında da kullanılır. Örnekler:

Şimdiki zaman: “Anne mutfakta bulaşıkları yıkıyor.” (تَغْسِلُ الأُمُّ الأطباقَ فِي المَطْبَخِ)

Geniş zaman: “Güzün ağaçların yaprakları dökülür.” (تَسْقُطُ أَوْراقُ الأشجارِ فِي فصلِ الحَرِيفِ)

Gelecek zaman: “Öğretmen birazdan gelecek.” (يَحْضُرُ المَدْرَسُ بَعْدَ قَلِيلٍ)

Geçmiş zamanın olumsuzu: “Annem henüz köyden dönmedi.” (لَمْ تَرْجِعْ أُمِّي مِنَ القَرْيَةِ)

(بَعْدُ)

Okuma Parçası

في السُّوقِ

خالدٌ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ

البائعُ: وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ، أَيَّ خِدْمَةٍ؟

خالدٌ: مِنْ فَضْلِكَ، أَعْطِنِي قِطْعَةً مِنَ الْجُبْنِ، وَقِطْعَةً مِنَ الْحَلْوَى، وَخُبْزاً.

البائعُ: بِكُلِّ سُرُورٍ.

خالدٌ: كَمْ تَمَنُّ هَذِهِ الْأَشْيَاءَ؟

البائعُ: عِشْرُونَ رِيالاً.

خالدٌ: تَفَضَّلْ، وَلَكِنْ قُلْ لِي مِنْ فَضْلِكَ، هَلْ مَسْجِدٌ بِلَالٍ بَعِيدٌ عَنْ هُنَا؟

البائعُ: نَعَمْ، عَلَيْكَ أَنْ تَأْخُذَ سَيَّارَةً أُجْرَةً.

خالدٌ: شُكْرًا.

البائعُ: عَفْوًا.

التدريبات

أولاً: الاستيعاب

أجب عن الأسئلة التالية.

1. ماذا طلب خالدٌ من البائعِ؟

2. كم المطلوبُ؟

3. ماذا سأل خالدٌ البائعَ؟

4. هل المسجدُ بعيدٌ؟

5. كَيْفَ يَذْهَبُ خَالِدٌ إِلَى الْمَسْجِدِ؟

ثانياً: المفردات

التدريب الأول: ضَعْ خَطًّا تَحْتَ الْكَلِمَةِ الْغَرِيبَةِ.

1. خُبْز - جُبْن - مَائِدَة - عَسَل - زَيْتُون
2. سَيَّارَة - طَرِيق - حَافِلَة - بَاحِرَة - دَرَّاجَة
3. بَائِع - فَلَاح - نَجَّار - قَصَّاب - صَدِيق
4. مَسْجِد - جَامِعَة - مَعْهَد - مُحَاسِب - مَلْعَب
5. يَغْسِلُ - يَقْرَأُ - يَدْرُسُ - يَسْأَلُ - يَفْهَمُ

التدريب الثاني: اِمْلَأِ الْفَرَاغَ مِمَّا بَيْنَ الْقَوْسَيْنِ.

1. الجُبْنُ بِثَلَاثَةِ عَشَرَ (ريال - ريال - ريالاً)
2. قَالَ خَالِدٌ: هَذَا هُوَ التَّمْرُ. (من فضلك - خذي - تفضّلن)
3. سَأَلَ خَالِدٌ مَكَانَ الْمَسْجِدِ. (في - عن - ل)
4. يَجِبُ عَلَى خَالِدٍ أَنْ سَيَّارَةَ أُجْرَةٍ. (يأخذ - تأخذ - تأخذ)

التدريب الثالث: هَاتِ مُضَارِعَ هَذِهِ الْأَفْعَالِ الَّتِي وَرَدَتْ فِي الْحِوَارِ.

- طَلَبَ سَأَلَ قَالَ
- أَخَذَ ذَهَبَ أَعْطَى